

Aanvulling Woordenschat NT2

EXPERTISECENTRUM
NEDERLANDS

Woordenschat

Kinderen die net beginnen met Nederlands leren, moeten meteen aan de slag met het leren van woorden. Een Nederlandstalig kind begrijpt in groep 1 minimaal 2000 woorden en in groep 3 ongeveer 4000 woorden. Dat betekent dat een NT2-beginner in een korte tijd een flinke Nederlandse woordenschat op moet bouwen om zonder achterstand aan de basisschool of in groep 3 te beginnen. Gelukkig pikt een kind al heel veel nieuwe woorden uit zichzelf op, maar dit zijn er niet genoeg om de achterstand in te halen. Daarom is het belangrijk dat de leidster/leerkracht ervoor zorgt dat het anderstalige kind ook tal van andere woorden leert.

Stappenplan

Het aanleren van nieuwe woorden gaat volgens een vast stappenplan (Van den Nulft, 2002), (Kienstra, 2003):

<i>Stap 1</i>	<i>Woorden selecteren</i>
Uitwerking	In de eerste stap bepaalt de leidster/leerkracht welke woorden de kinderen moeten leren. Kies in eerste instantie woorden waar de NT2-beginner wat aan heeft in het dagelijks leven. Kies daarna woorden die passen bij het thema, het prentenboek of de activiteit. Kinderen kunnen woorden beter onthouden als ze iets met elkaar te maken hebben. Kies dus niet bij het thema 'zomer' voor de woorden <i>hamer, zon</i> en <i>skipak</i> , maar voor <i>zon, strand</i> en <i>warm</i> . Bij het selecteren is het goed om naar de eigen praktijk te kijken (bijvoorbeeld wat zijn belangrijke woorden bij dit anker?). Daarnaast is het verstandig om gebruik te maken van een woordenlijst. Goede woordenlijsten zijn de <i>Basiswoordenlijst van Kienstra</i> en <i>Duizend-en-één-woorden: De allereerste Nederlandse woorden voor anderstalige peuters en kleuters</i> (Bacchini, 2005). De samenstellers van de laatste lijst hebben bepaald welke duizend woorden een NT2-beginner zo snel mogelijk zou moeten

	leren. Bovendien hebben ze deze duizend woorden in tussenstappen verdeeld. Op grond hiervan zijn drie lijsten ontstaan: de eerste 52 woorden die anderstalige peuters/kleuters nodig hebben als ze de peuterspeelzaal of school binnenkomen, daarna de eerste 198 en tot slot de eerste 1000+1 woorden. Met een NT2-beginner begint de leidster/leerkracht eerst met het aanbieden van de eerste 52 woorden, daarna de eerste 198, et cetera. Een dergelijke woordenlijst helpt de leidster/leerkracht om op een verantwoorde manier woorden te kiezen en systematisch te werk te gaan. Bied niet te veel woorden in één keer aan. Het is niet de bedoeling dat het kind na het tiende nieuwe woord, het eerste woord is vergeten. Bied nieuwe woorden dus aan in afgepaste porties en niet allemaal tegelijk.
Voorbeeld	Op grond van de woordenlijst <i>Duizend-en-één-woorden</i> selecteert de juf voor NT2-beginners, die net in de groep gekomen zijn, de woorden <i>drinken, eten, hallo, dag (groet), hand, plassen</i> en <i>wc</i>. Ze wil deze woorden aanleren tijdens de routines, met name tijdens het binnenkomen/weggaan, eten en drinken.

Stap 2	Betekenis verduidelijken
Uitwerking	Kinderen leren de betekenis van een woord vaak niet na één keer uitleggen. Herhaling is erg belangrijk. Streef ernaar om een woord minimaal 7x te herhalen. Vaak is het nodig om een woord op verschillende manieren uit te leggen. Er zijn drie manieren om een woord te verduidelijken (van den Nulft et al, 2002): • Uitbeelden (visueel): een voorwerp laten zien, proeven, ruiken, voelen. Ook kan de leidster/leerkracht foto's of andere afbeeldingen gebruiken en de eigen stem, gebaren, mimiek of gezichtsexpressie. Zij kan de kinderen een woord ook laten ervaren door ze iets te laten doen. • Uitleggen (verbaal): een definitie geven van een woord, een voorbeeld geven in een zin waardoor het woord duidelijk

	wordt, een woord gebruiken dat ongeveer hetzelfde betekent, het woord noemen in combinatie met een woord dat het tegenovergestelde betekent, een vertaling geven in de moedertaal van de kinderen. • Uitbreiden (verbaal en non-verbaal): de leidster/leerkracht maakt met behulp van materialen of tekeningen duidelijk bij welke andere woorden (binnen het thema) een woord past. Leidsters/leerkrachten kunnen de verschillende manieren van verduidelijken combineren. Bied nieuwe woorden altijd aan met het bijbehorende lidwoord (<i>de, het</i>).
Voorbeeld	Bij het thema 'Dit ben ik' heeft de juf de volgende woorden geselecteerd op grond van de <i>1000-en-één-woorden lijst: het haar, het hoofd, de mond, de neus, het oog, het oor.</i> <u>Uitbeelden</u> De juf geeft alle kinderen een spiegelkje. Samen met de kinderen bekijken ze goed het eigen gezicht. Terwijl de juf hierover praat, laat ze alles aanwijzen. <u>Uitleggen</u> De juf zegt, terwijl ze haar mond aanwijst: "Kijk, dit is mijn mond. De mond. Met mijn mond kan ik eten. In je mond zit ook je tong. Steek je tong maar uit. Wie kan heel ver z'n tong uitsteken?" <u>Uitbreiden</u> De juf zegt: "Kijk, Marina is een meisje. Ze heeft lang haar." Hier wordt <i>haar</i> in verband gebracht met het gegeven dat haar kort of lang kan zijn.

Stap 3	<i>Herhalen en oefenen</i>
Uitwerking	Herhaal de woorden regelmatig, maar creëer ook kansen voor de

	kinderen om de nieuwe woorden zelf te gebruiken tijdens verschillende activiteiten. Dit hoeven geen grote activiteiten te zijn, maar kunnen kleine, korte spelletjes zijn. Doe dit net zolang totdat ze de nieuwe woorden kennen. Probeer ervoor te zorgen dat nieuwe woorden in de groep te zien zijn. Is bijvoorbeeld het woord <i>bloem</i> aangeleerd, haal dan ook echte bloemen in de groep. Zo kan het kind af en toe 'spieken' of het bloemetje aanwijzen als hij het woord even niet weet.
Voorbeeld	De juf heeft aan een groepje NT2-beginners de woorden <i>de deur, de stoel, de tafel, lopen, zitten, open</i> en <i>dicht</i> aangeboden. Ze oefent deze woorden kort met een spelletje volgens de TPR-methode. De juf geeft de kinderen bijvoorbeeld opdrachtjes als: loop naar de tafel, ga op de stoel zitten, loop naar de deur, doe de deur dicht, doe de deur open. Soms stelt ze ook een vraag "Is de deur open?" Ja knikken of nee schudden is dan ook een antwoord. De juf koppelt kinderen die het nog moeilijk vinden aan een taalvaardiger kind. Bij het thema 'Dit ben ik' oefent de juf met de woorden die ze aangeboden heeft: <i>het haar, het hoofd, de mond, de neus, het oog, het oor</i>. Ze heeft een pop, waarvan de ogen, oren, neus, mond en haren kunnen worden afgenomen. De kinderen moeten hun ogen dicht doen. Ondertussen haalt ze iets van het hoofd weg. Ze vraagt aan de kinderen: "Wat is weg? Wat is weg van het hoofd?" De kinderen die het woord nog niet zelf kunnen gebruiken, kunnen aanwijzen (bij de pop of bij zichzelf) wat weg is. Daarna helpt de juf het kind door vragen te stellen om het woord te vinden: "Is <i>het oog</i> weg?" of "Is <i>de neus</i> of <i>het haar</i> weg?" De juf zit met een klein groepje kinderen in de kring en fluistert in het oor van één van de kinderen een woord dat ze geleerd hebben. Het kind fluistert het woord in het oor van het volgende kind. Weet het laatste kind welk woord de juf heeft gefluisterd? Kan het kind dat

	woord aanwijzen?

<i>Stap 4</i>	<i>Controleren</i>
Uitwerking	Ga na of de kinderen de nieuwe woorden begrijpen en/of zelf kunnen gebruiken. Wees ervan overtuigd dat een kind een woord echt kent: uiteindelijk is het de bedoeling dat een kind een woord niet alleen begrijpt, maar ook zelf kan gebruiken. Is dat niet het geval, herhaal dan de vorige stappen. Houd bij het herhalen en oefenen in de gaten welke kinderen de oefeningen snel mee doen en welke kinderen daar nog moeite mee hebben.
Voorbeeld	De juf twijfelt of een NT2-beginner het verschil tussen <i>de jas</i> en <i>de tas</i> goed hoort en vraagt of het kind zijn <i>jas</i> wil pakken (een TPR-oefening). Als het kind vervolgens met zijn <i>tas</i> aankomt, weet ze genoeg. De juf helpt een NT2-beginner met een knutselwerkje. Het kind roept: "Ik knipper pakken." Vervolgens ziet de juf het kind terugkomen met een schaar. De juf begrijpt dat de NT2-beginner het woord <i>schaar</i> nog niet heeft geleerd.

Andere suggesties

Ook in de gymzaal of buiten kunnen leidster/leerkrachten aan woordenschat werken, door middel van spelletjes of andere oefeningen. In de gymzaal kan beweging worden gekoppeld aan taal. Het kind kan bijvoorbeeld *heen* en *weer* rennen, *grote* en *kleine* stappen maken, heel *hoog* springen, maar ook heel *laag*, *in* en *uit* de hoepel springen of *over* de bank lopen. Naast het verwoorden van het gedrag van de kinderen, kan de leidster/leerkracht hier ook TPR-oefeningen doen. Zij kan eventueel een NT2-beginner koppelen aan een taalvaardiger kind, zodat ze samen de TPR-oefeningen kunnen doen.

Verder kunnen kinderen hun woordenschat uitbreiden door liedjes, rijmpjes en versjes. Hierbij zijn woorden meestal gekoppeld aan handelingen en bewegingen. De kinderen voeren deze tijdens het opzeggen of zingen uit. Dit helpt hen de woorden te begrijpen en te onthouden.

Bovendien kan de leidster/leerkracht concrete voorwerpen gebruiken om de woorden die bijvoorbeeld in een rijmpje voorkomen te verduidelijken. Zij kan hiermee allerlei spelletjes doen. Zij legt bijvoorbeeld voorwerpen uit het liedje of rijmpje in het midden van de kring. Wanneer een voorwerp tijdens het opzeggen of zingen in het liedje of rijmpje voorkomt, wijst zij een kind aan, dat het voorwerp mag pakken. Ook kan zij de voorwerpen van tevoren uitdelen aan de kinderen. Wanneer 'hun' voorwerp wordt genoemd, mogen ze even naar voren komen (Stoep, 2005).

Kort samengevat, let de leidster/leerkracht bij het aanbieden van nieuwe woorden op de volgende punten:

- Leer nieuwe woorden aan volgens het stappenplan: woorden selecteren, betekenissen verduidelijken, herhalen en oefenen, controleren.
- Selecteer per dagdeel minimaal vijf nieuwe woorden om de kinderen bewust aan te leren.
- Bied nieuwe woorden aan met het bijbehorende lidwoord. Zeg dus liever niet *zon*, maar *de zon*.
- Probeer een woord minimaal zeven keer te herhalen.
- Maak gebruik van liedjes, gedichtjes, materialen, bewegingen en handelingen die de kinderen zelf doen.